

KIRKKOVENEET

Siihen aikaan, kun Keitele kuului Pielaveden seurakuntaan, oli jokaisella kyläkunnalla oma, joskus useampikin kirkkovene. Kesällä lauantaisin nämä täyttyivät Kirkkosaaren kirkkoon lähtijöistä. Itsekullakin kyläkunnalla oli omat vakituiset peränpitäjät. Tehtävä oli uskottu kylten arvokkaimmille ja luotetuimmille isännille.

Hamulassa oli muistitiedon mukaan yksi kaksitoistasoutuinen, siis kaksitoista airoparia käsittävä vene. Äyräpääläisillä ja tossavanlahtelaisilla oli niinkään omat veneensä, samoin Koutajärven ja Kukertajan asukkailla. Vuonamon kirkkovene oli koko seurakunnan suurin, siinä kun oli 18 airoparia.

Perimätiedon mukaan Vuonamon kirkkoveneen liiteri eli katos oli Kuonan rannassa. Vuonamolaisien veneen nimi oli Iso Pitkä. Kun se vanheni ja rapistui, poltettiin se juhannuskokkona Marjosaarella. Mutikaisveljekset olivat kauppiaina Keiteleellä ja he pyysivät veneen kirkonkyläläisten kokkoon ja saivat siihen luvan. Marjosaarella kahtia sahatun veneen puoliskot asetettiin syntyälleen suurta petäjää vasten. Nuora kiinnitettiin veneen puoliskojen nokkiin ja nuoran toinen pää vedettiin petäjän ylioksan ylitse ja näin puoliskot kiskottiin pystyyn petäjän juurelle. Kymmenien miesten voimin nostettiin päälle vielä neljä puista tervatynnöriä. Valtava juhannuskokko oli valmiina. Sitä ihailemassa olivat miltei kaikki kirkonkyläläiset ja suuri joukko vuonamoisia ja hemminkiäisiä.

Iso Pitkä on ollut käytössä ainakin 1896, jolloin sillä on kuljetettu haudattavaksi Heikki Jauhaisen mummo, Reeta Pulkkinen. Vuonamolaisilla on ollut toinenkin kirkkovene, mikä on lahonnut Lehdon rantaan. Ison Pitkän perämiehenä ovat olleet Ananias Huttunen, Pekka Saastamoinen ja Israel Jauhainen sekä Juho Raatikainen. Muistitieto ei kerro, onko vuonamoisten isommassa kirkkoveneessä ollut peränpitoa varten ”perätyyri” vai melallako sitä on ohjattu, mutta perätuhdon alla oli kuitenkin pieni piipputuhto perämiestä varten, sillä hän tupakoi ahkerasti ja tarvitsi tilan piippua, tulusia ja tupakkakukkaroa varten.

Muiden kyläkuntien kirkkoveneistä ei ole enemmän tietoa. Kerrotaan kuitenkin, että hyödynkyläläisten veneen nimi on ollut Iso Hyöty, mutta sen koosta tai ohjaajista ei tiedetä. Koutajärveläisillä oli käytettävissään Koivuharjun tilava nuottavene, jota ohjasi Koivuharjun isäntä Reittu Laukkanen. Hän oli myös se henkilö, joka syksyisin ensimmäisenä kokeili, kestääkö Koutajärven jää.

Kirkkovenekauteen kuuluivat eväskorit sekä kirkkovakat. Jos kirkkomatka tai osa siitä tehtiin jalkaisin, kulkivat varsinkin naiset paljain jaloin, jotta kirkkokengät, ”nappastieringit”, säästyivät ja pysyivät siisteinä. Kengät pantiin jalkoihin vasta kirkonmällä tai aivan lähellä kirkkoa. Jos veneellä päästiin kirkon rantaan, laitettiin kengät ja muut pukimet ylle siellä.

Ei ole tiedossa kirkkoveneiden uppoamistapauksia, joten veneet ovat olleet niin suuria ja varmoja, ettei onnettomuusvaaraa ollut tai sitten niiden perämiehet ovat onnistuneet tehtävässään. Kuitenkin on mainittava tämän vuosisadan alussa, tarkemmin sanottuna 4. 7. 1903, sattunut onnettomuus, jolloin Salmensyvään hukkuu kuusi henkeä. Kirkossa oli lasten juhlat, ja Viinikkalasta lähdettiin kirkkoon pienellä soutuveneellä, mikä perimätiedon mukaan kantoi ”tyynellä kolme ja tuulella kaksi” henkeä. Kun mukaan lähtijöistä suurin osa oli lapsia, otti veneen perämies mukaan kaikkiaan 13 henkeä. Sää oli tyven Harjun rannasta lähdeittäessä, mutta matkan varrella nousi myrskytuuli. Se puhalsi halki Vuonamonlahden ja kävi niin, että korkea aallokko yöryi pienen veneen yli ja kaikki joutuivat veden varaan. Salmelan talosta jouduttiin apuun, kirkossa käynnissä ollut jumalanpalvelus keskeytettiin, ja pelastetuksi saatiin seitsemän henkeä. Hukkuneet haudattiin myöhemmin vanhaan hautausmaahan yhteishautaan. Sillä paikalla ei ole mitään muistokiveä.

”Jumalan tahdon mukaan on määrätty ihmisen elämä. Hänen tahtonsa oli, että äiti, *Anna Sofja Turusen*, piti olla soutamassa ja viemässä hukku-neita kuolemaan”, sanoi *Anna Serafia Utrainen*, os. Turunen, kertoessaan tästä surullisesta tapauksesta.

Kerrottakoon lopuksi, että kirkkoon mentäessä ja sieltä palattaessa soudettiin aina kilpaa toisten kylten kirkkovenekuntien kanssa. Jo menomat-kalla otettiin ”kirkkopunaa” poskiin soutamalla niin lujaa kuin jaksettiin, eritoten jos oli näkyvissä toinen samaan päämäärään pyrkivä vene. Varsinkin siihen aikaan, kun kirkkomatkat tehtiin Pielavedelle, oli kilvansoutu joskus niin lujaa, että ”rakot kämmeniin tulivat”. Vuonamoiset soutivat kilpaa hamulaisten tai taipaleenkyläläisten kanssa. Ehkä näiltä kilpasoutu-matkoilta on peräisin huudahdus: ”Hivoo, hamulaiset!”

Ainoatakaan Keiteleen kirkkovenettä ei ole säilynyt käyttökuntoisena. Tiettävästi viimeinen niistä, nelisoutuinen Jokikorvan kirkkovene, on vielä hieman koossa, mutta senkin on aika runnellut. Valokuviakaan kirkkoveneistä ei ole tiedossa. Kuitenkin on ollut aika, jolloin se oli jalkakyydin ohessa lähes ainoa kulkuneuvo kesäisillä kirkkomatkoilla ennen maanteiden rakentamista.